

ՍՈՒՐԲ ՄԻՒՌՈՒՆԻ ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒ ԻՄԱՍՏԸ

ԾԱԳՈՒՄԸ

Սրբութեան իւղը, որ միւռնոնի նախատիպն է, աստուածային ծագում ունի ինքը՝ Տէր Աստուած Սինա լեռան վրայ Մովսէս մարգարէի յայտնեց անոր բաղադրութեան, պատրաստութեանն ու գործածութեանը մասին։

Տէրը խոսեցաւ Սովսէսի ըսելով. Առքեզի պատուական համեմներ, զուտ զմուռս, անուշահոտ կիւնամոն, անուշահոտ խուկեղէն, կասիա ու ձէթ [իրենց չափերով] և սուրբ օծման իւղ շինես զայն իւղագործի արհեստով բաղադրուած։ Անիկա սուրբ օծման իւղ պիտի ըլլայ և անով օծես ժողովի խորանը, — [և բոլոր սպասները]։ Եւ Աստուծոյ ու անոր որդիները օծես և սուրբ ընես զանոնք, որպէսզի ինծի քահանայութիւն ընեն։ (Ելք Լ. 22-30.)

Հին ուխտի օծման այս անուշաբոյր իւղը կը նկատուէր իբրև այն նիւթեղէն միջնորդը, որ Սուրբ Հոգիին շնորհներն և գործութիւնը տեսանելի կը դարձնէր մարդոց և առարկաներու վրայ. Ըստ Մաղաքիա Արք. Օրմանեանի, «Սուրբ Միւռնոնը թէ՛ն ըստինքեան պաշտելի նիւթ մը չէ, բայց նուիրական միջնորդ և հաստատուն նշանակ մըն է, որով հասարակաց իրաց կարգէն և մարմնաւոր տարագով և նիւթով եղած բան մը կը զանազանութեամբ և նշանակութեամբ և յատկապէս կ'որոշուի Հոգեւոր նշանակութեամբ, կիրառութեամբ և գործածութեամբ։ Ու ասիկա շատ ալ պատշաճ բան մըն է, զի ինչպէս պաշտամունքին պաշտօնեան կ'օծուի, նոյնպէս և պէտք է օծուի պաշտամունքին գործիք եղած առարկաներն ու սպասները։ Եթէ ուզէ ըսել, թէ օծումը կրնայ աւելորդապաշտութեան կարծիքներ գրգռել՝ կարծել տալով ռամիկին, թէ իրական փոփոխութիւն մը կը կատարուի նշանակներուն մէջ, աւելի ճաշագոյն կ'երեւի քիչակառակէն ըսել, թէ նիւթական միջնորդներով զօրացած կրօնական պաշտամանց զգացումը պէտք չէ շատ տարածուի խտրութիւն չգրուած նշանակներու կիրառութեամբ, որ շատ աւելի վնասակար աւելորդապաշտութիւն մըն է»։ (Գանձասար, Գ. էջ 35-36.) Այլ խօսքով, իւղով օծումը կը նկատուի միջոց մը, որով անձ մը կամ նիւթեղէն իր մը կը զանազանութեամբ միւսներէն և կը յատկացուի սրբազան պաշտօնի ու գործածութեան։

Քրիստոնէան եկեղեցին սկիզբէն ի վեր իւղը գործածած է նաև Հիւանդներու բժշկութեան համար (Մարկոս Զ. 13)։ Թակոբոս առաքեալ մասնաւոր Հրահանգ կու տայ Հաւատացեալներուն, թէ եթէ մէկը Հիւանդանայ, Հրաւիրէ երէցը Տիրով անուշով օծելու Հիւանդը և աղօթելու անոր վրայ ու բժշկութիւն հայցելու Աստուծոյ (Յակ. Ե. 14)։

ԻՄԱՍՏԸ

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ մէջ միւռնոնի էութիւնը խարսխուած է Թիսուսի փրկչական առաքելութեան վրայ։ Աստուծոյ փառքէն ինկած ու մահուան դատապարտուած մարդ էակը Քրիստոսի շնորհիւ մեղքերու թողութիւն ստացաւ ու արժանացաւ Սուրբ Հոգիին շնորհները կրելու կարողութեան։ «Ան որ մեզ ձեռքի հետ միասին հաստատեց ի Քրիստոս ու մեզ օծեց, Աստուած է, որ մեզ կնքեց ալ, և մեզի տուաւ Հոգւոյն առհաւատչեան մեր սիրտներուն մէջ»։ (Բ. Կորնթ. Ա. 21-22.)

Գործք Առաքելոցէն գիտենք, որ առաքեալներու ժամանակ Սուրբ Հոգւոյն շնորհը կը ստացուէր անկախ ջուրի մկրտութենէն։ Եւստ Հաւանական է, որ Բ. դարուն սովորութիւն դարձաւ մկրտողները իւղով օծել, որպէսզի անոնք ընդունին Ս. Հոգւոյն շնորհները։ Այսպէսով, իւղով նուիրագործումը Հանդիսացաւ եկեղեցւոյ խորհուրդներէն մին։ Տէրը իր փրկագործութիւնը մարդկութեան շնորհեց իր եկեղեցւոյ խորհուրդներուն միջոցաւ, որոնցմէ կարեւորագոյններն են. մկրտութիւնը, որու ընթացքին մենք ջուրով կը սրբուինք սկզբնական մեղքէն ու վերստին կը ծնինք (Տիմոտ Գ. 6), և դրոշմի խորհրդակատարութիւնը, որու զգալի նմանակն է Միւռնոնը, որով կ'արժանանանք Սուրբ Հոգիին սրբաբարեւորութեանը։ Այս երկու խորհուրդները, որպէս նախահիմք ունենալով Թիսուսի մկրտութիւնը Երրորդեան դետի մէջ և Սուրբ Հոգիին էջը իր վրայ, մէկ ծէսի անբաժանելի մասն են, որ յայտնի է ժողովուրդին զննութեան անունով։ Ս. Հոգիին շնորհներովը որդեգրուած կ'ըլլանք Աստուծոյ կողմէ ու կը դառնանք Աստուծոյ արքայութեան ժառանգորդ։ Այսպէսով, իւղով նուիրագործումը կը Հանդիսանայ անհատին Հոգեւոր վերածնութեան և Ս. Հոգւոյն շնորհաց ստացան խորհրդանշանը։

Միւռնոն կամ Մեռնոն յունարէն բառ է, միւռն *μυρον*, *myron*), որ կը նշանակէ անուշահոտ իւղ։ Լատիներէն *chrisma*, որ դարձեալ կը ծագի յունարէն *χρίσμα* բառէն, օծում իմաստով, որմէ կը բխին Փրոնսերէն *chrême* և անգլերէն *chrisme* բառերը։ Նոյն արմատէն կը ծագի նաև Քրիստոս (Χριστός) անունը, որ կը նշանակէ Օծեալ։

ՊԱՏՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՕՐԸՆՈՒԹԻՒՆ

Միւռնոնի Հիմնական նիւթը մաքուր ձիթաիւղն է, որուն կ'աւելցուին բաժնան և քառասունէ աւելի անուշաբոյր ծաղիկներու և խնկեղէններու Հիւթեր։ Այս կը խոհրդանշէ Թիսուս Քրիստոսով իրագործուած Հոգեւոր կենսի անուշահոտութիւնը, եղբայրութեան ու անբաժանելիութեան առաքելութիւնը։ Միւռնոնի օրհնութեան կանոնը ճշմարտապէս կ'նշարկացնէ. «Քոյով անուշահոտութեամբ զցան ամենայն երեւելի ու աներեւոյթ արարածք»։

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մէջ միւռնոն օրհնութիւնը շատ Հին է։ Ըստ աւանդութեան ան սկիզբ կ'անէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորդիէն, Դ. դարուն ԴԺՈՒՐԻ գիտնայ, թէ մինչև ԺԳ դար ինչպէս եղած է միւռնոնի բաղադրութիւնն ու օրհնութիւնը։ ԺԴ դարէն մեզի հասած մաշտոցի մը վկայութեանը յիշելով կարող ենք ըսել, թէ միւռնոնի պատրաստութեան և օրհնութեան կարգը անփոփոխ մնացած է մինչև այսօր։

Միւռոնի կարեւոր բաղադրիչներէն մին է բալասանը (balsamum), փշատանման ծառի կեղեւին տակէն ծորող անուշաբոյր հեղուկ մը: Բալասանը կը լուծեն կտաւատի ձէթի (linseed oil) մէջ ու կ'եռացնեն: Ուրիշ կաթսայի մը մէջ կ'եռացնեն ձիթենիի իւղը և այդ երկուքը տաք վիճակի մէջ կը խառնեն իրարու և շղարչներով ծածկելով կը պահեն մինչև միւռօրհնութեան օրը: Միւս նիւթերն ալ դարձեալ ձիթաիւղի մէջ լեցնելով կը տաքցնեն մինչև եռալը, ապա երկու օր շարունակ կ'եփեն թոյլ կրակի վրայ: Եփած զանդուածը երկու օրէն ջինջ կը դառնար: Մաքուր կտաւներով կը քամեն զայն և նոյնպէս կը պահեն մինչև միւռօրհնութեան օրը: Բոլոր այս գործողութիւնները կը կատարուին լուսաբարապետին զգօն հսկողութեանը ներքեւ:

Միւռոնօրհնութեան օրը, որ արդարև փառահեղ հանդիսութեան տօն է, խորհրդաւոր արարողութեան ընթացքին կաթողիկոսը «Առաքելոց աղաւնոյ» շարակները երգելով, միւռոնաբոյր կաթսային մէջ կը հեղու ծաղիկներու հիւթը, բալասանը, ինչպէս նաև որոշ քանակութեամբ հին միւռոնէն, և Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջով կը տխառնագրէ սրբալոյս Միւռոնը, երեք անգամ երգելով «Օրհնեսցի՛ր և սրբեսցի Միւռոնս այս նշանաւ...»: Հին միւռոնէն մաս մը խառնելու նշանակութիւնը այն է, թէ հինը նորի հետ միշտ կապուած մնայ, ինչ որ մեր եկեղեցւոյ անբեկանելի շարունակականութեան խորհրդանշն է: Երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. կաթողիկոս, միւռոնօրհնութեան առիթով ըսած է. «Մենք հաւատում ենք, որ այս օրհնուած միւռոնի ամէն մի կաթիլի մէջ շողում է մի ճառագայթ աստուածային փառաց լոյսից, քանի որ ամէն անգամ նոր միւռոնի մէջ խառնուած է հին միւռոն: Ամէն նոր օրհնուած միւռոնի մէջ կայ մի մասնիկ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի օրհնած առաջին միւռոնից»: (Էջմիածին, 1983, ԺԱ-ԺԲ, էջ 42):

Այստեղ պատշաճ է յիշել դարձեալ Վազգէն Ա. կաթողիկոսի անժամանցելի խօսքը, արտասանուած 1991-ի Միւռոնօրհնէքի առթիւ, զոր Վեհափառը հռչակեց «անկախութեան միւռոն»։ «Հայեր, հոգեւոր զաւակներ մեր, այս սրբալոյս Միւռոնով՝ միացէ՛ք, եղբայրացէ՛ք, եղէ՛ք մէկ կամք, եղէ՛ք մէկ ուրախութիւն, եղէ՛ք մէկ ցաւ: Եղէ՛ք մէկ ազգ, մէկ ընտանիք, մէկ ժայռացած երդում և հաւատացէ՛ք մեր այս բուռ հայրենի հողին ու նրա զաւիթին, սուրբզրական Արարատի հայեացքին տակ, Սուրբ Էջմիածնի օրհնութեան ներքոյ»: (Էջմիածին, 1991, Թ-Ժ, էջ 17):

Եւ այս խօսքերուն աւելցնենք ՆՍՕՏՏ Գարեգին Ա. Վեհափառի պատգամը, որ հաւանաբար դեռ կը հնչէ ուխտաւորներու ականջին մէջ. «Եկէ՛ք այնպէս պատրաստուինք, որ այս նորօրհնեալ Միւռոնը դառնայ կեանքի՝ Միւռոն, նոր կեանքին, նորացող կեանքին, պայծառակերպուող կեանքին մեր հայրենիքին մէջ, մեր անկախ պետականութեան ամրացման և զարգացման հեռանկարով, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի «Նորափետուր զարդարմամբ», և ողջ հայութեան ու համայն հայ Եկեղեցւոյ պայծառակերպութեան տեսիլքով ի Մայր Հայաստան և ի ծագս աշխարհի»:

(Քաղուածաբար)

Օգտագործուած աղբիւրներ՝

«Սրբալոյս Միւռոնը», Մուշեղ Սրկ. Ժողովեան, Ս. Էջմիածին, 1996:

«Ս. Միւռոնի Ծագումն ու Ջարգացումը», Սարգ, Մոմբեալ, 1996: